

**ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ШКІЛЬНОЇ
ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ**

*Не навчайте дітей так,
як навчали вас, -
вони народились в інші часи...
Народна мудрість*

У статті обґрунтовано провідну роль інноваційних підходів до формування змісту шкільної географічної освіти. Розкрито суть поняття «перевернутий клас».

У сучасній географічній освіті відбувається потужний процес пошуку й реалізації нових підходів до навчально-виховного процесу. Новий час вимагає розумних і дбайливих господарів, компетентних громадян, які орієнтуються в законах економіки, здатні швидко приймати рішення. А для цього йому мало отримати певний обсяг знань, а необхідно осягнути складну науку самостійного навчання, пошуку інформації, уміння застосовувати свої творчі здібності, адже тільки така творча особистість із активною життєвою позицією зможе сама обрати свій шлях у навчанні й реалізувати свій талант у практичній діяльності [6, с. 4].

Тому, на сьогоднішній день, завдання вчителя полягає в тому, щоб навчити учня вчитися, використовуючи різноманітні інноваційні підходи до формування змісту шкільної географічної освіти.

Актуальність визначеної теми зумовлена значними перетвореннями, які сьогодні відбуваються в системі освіти. Вони спрямовані на формування всебічно розвиненої особистості в якій гармонійно поєднані розвиток інтелекту та духовної сфери. Тому метою статті є обґрунтування доцільності використання інноваційних підходів та інтерактивних технологій на уроках географії.

Досвід зарубіжних та українських науковців засвідчує, що інтерактивні технології та інноваційні підходи сприяють інтенсифікації та оптимізації навчально-виховного процесу і спрямовані на формування в учнів таких умінь і навичок:

- аналізу навчальної інформації;
- творчого підходу до засвоєння навчального матеріалу;
- формулювання власної думки, правильного її висловлювання;
- доведення власних поглядів, аргументування й дискутування;
- розуміння слухати іншу людину, поважати інтерактивну думку;
- моделювання різних соціальних ситуацій, збагачення власного соціального досвіду через включення у різні життєві ситуації і переживання їх;
- побудови конструктивних відносин у групі, визначення своєї ролі у ній;
- здатності до проектної діяльності, самостійної роботи, виконання творчої діяльності [5, с. 9].

Саме завдяки інтерактивним та інноваційним педагогічним технологіям є змога досягти високого рівня навчальної активності учнів, сформувати в школярів ключові компетенції: інформаційну, комунікативну, проблемну, тобто, такі компетенції, які можна застосовувати в різних життєвих ситуаціях [7, с. 56].

Вимоги до підготовки сучасного вчителя географії певною мірою знайшли висвітлення в працях О.М.Варакути, Т.П. Герасимової, В.П. Корнеєва, Л.Б. Паламарчук, В.Я.Плахути, В.С. Преображенського, М.М.Сваткова та інших вчених. Окремі їх аспекти присвячені питанням інновації географічної освіти [1].

Педагогічна інновація - процес створення, поширення й використання нових засобів (нововведень) для розв'язання тих педагогічних проблем, які до цього розв'язувались по-іншому, насамперед це :

Індивідуалізоване навчання - метод навчання, який ураховує внесок кожного учня до процесу навчання. Цей метод ґрунтується на думці, що не може бути двох дітей, які могли би брати участь у навчальних заняттях цілком однаково. На заняттях учні виявляють власні знання, ставлення, навички, особливості темпераменту тощо. Щоб досягти ефективного навчання (інакше кажучи, забезпечити зміни у кращу сторону), педагог повинен чутливо реагувати на ці розбіжності. Індивідуалізоване навчання зустрічається в чистому вигляді, коли

педагог працює з учнем наодинці. Однак учителі можуть засвоїти цілу низку методів підвищення рівня індивідуалізації на практиці, коли працюють з великою кількістю учнів [8].

З розвитком інноваційних технологій в географії все більшого значення набуває такий всесвітній освітній тренд, як технологія «**перевернутий клас**», за яким основне засвоєння нового матеріалу учнями відбувається вдома, а час аудиторної роботи виділяється на виконання завдань, вправ, проведення лабораторних і практичних досліджень, індивідуальні консультації вчителя тощо. Вона була запропонована у 2007 році учням Вудландської школи в штаті Колорадо (США) двома вчителями природничих наук - Джонатаном Бергманом та Аароном Самсом, які почали створювати короткі відеоподкасти з матеріалами лекцій, які учні мали переглядати вдома. Уроки ж присвячувались лабораторним роботам, а також відповідям на запитання учнів [2].

Технологія «**перевернутий клас**» може успішно використовуватися, для проведення уроків географії в сучасній загальноосвітній школі. Наприклад, коли у 7 класі вивчається тема «Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату Північної Америки», доцільно дати учням самостійно вивчити теоретичну частину матеріалу, який є у підручнику, а вже на уроці їм запропонувати скласти схему «Чинники, які найбільше впливають на формування клімату північної Америки»; користуючись картою атласу «Кліматичні пояси і області світу», з'ясувати в яких кліматичних поясах знаходиться материк, які з них поділяються на області, чому?; здійснити заочну подорож з півночі материка на південь, користуючись кліматичною картою Північної Америки для з'ясування зміни клімату, характеризуючи його показники: температуру січня, липня, кількість опадів, атмосферну циркуляцію і т.п.. Така діяльність прикладного характеру дає можливість учням краще усвідомити матеріал, який вони вивчають, тобто школярі мають змогу показати чи свідомо і осмислено вони засвоїли навчальний матеріал самостійно вдома. Під час вивчення теми «Природні зони. Вертикальна поясність в горах. Зміна природи материка людиною. Сучасні екологічні проблеми. Найвідоміші об'єкти Світової природної спадщини ЮНЕСКО», учні самостійно вдома вивчають матеріал, а на уроці на основі засвоєного змісту теми їм доцільно запропонувати скласти схему вертикальну поясність Кордильєр; організувати роботу в групах і запропонувати учням розробити маршрут по найвідоміших об'єктах Світової природної спадщини ЮНЕСКО»; при наявності комп'ютерних засобів підготувати презентацію окремих з них чи підібрати відео фрагмент тощо. На нашу думку, така робота сприятиме розвитку зацікавленості і допитливості в учнів 7 класу. Коли вивчається тема «Населення. Держави. Україна і держави Північної Америки» на етапі «Застосування засвоєних знань, умінь і навичок» доцільно запропонувати учням скласти схему «Етнічний склад населення Північної Америки», адже теоретичний матеріал вони вже вивчили самостійно без допомоги вчителя, також можна розробити тестові завдання різного рівня складності, що будуть стосуватися вивченої теми. Таких прикладів можна навести безліч.

Перед кожним із нас два шляхи: жити минулими заслугами, закриваючи очі на кардинальні зміни у світі, прирікаючи своїх учнів (і власних дітей) на життєвий неуспіх, або працювати, використовуючи новітні освітні технології. Гарно про це сказав І. Підласий: «Можна бездумно тужити за втраченими ідеалами, скаржитись на падіння духовності та вихованості, втрату людяності й моральності, загалом на життя і зовсім незвичну школу, але хід подій вже не повернути. Погрожувати поїздові, що стрімко віддаляється від перону, дозволено лише дітям» [4].

Таким чином, одним з найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації середньої освіти України є забезпечення якісного навчання учнів в межах міжнародних стандартів. Розв'язання цього завдання можливе за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Варакута О. Інноваційні технології у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя географії // Історія української географії та картографії. Частина І: Збірник матеріалів четвертої міжнародної наукової конференції, присвяченої 110-літньому ювілею професора Володимира Кубійовича. Тернопіль, 18-19 листопада 2010 р. – Тернопіль, 2010. – С. 184-187.
2. Вікіпедія [Електронний ресурс] / Перевернутий клас – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0>
3. Корнеєв, В. П. Технології в навчанні географії: Навч.-метод. посіб. / В. П. Корнеєв. – Х.: Основа, 2004. – С.111
4. Мистецтво в школі [Електронний ресурс] / Інноваційні технології навчання в сучасній школі – Режим доступу: <http://muzicteacher.il>

5. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.- метод. Посібник / О.І.Пометун, Л.В.Пироженко . - К.: А.П.Н., 2004. - 192 с.
6. Русол Л. Акметехнології на уроках географії: становлення особистості ліцеїста / Л. Русол // Краєзнавство. Географія. Туризм . – 2014. – № 1. – С. 4-7. Смірнова І. Інтерактивні технології, як засіб активізації навчально – пізнавальної діяльності учнів на уроках географії / І. Смірнова // Рідна школа. – 2014. - № 10 . – С. 56-59.
7. Современная школа [Електронний ресурс] /Інноваційні методи навчання та викладання – Режим доступу: <http://gu.osvita.ua/school/>

Паславська Н.

Науковий керівник – доц. Варакута О. М.

ВИВЧЕННЯ ПЕРЕДОВОГО ДОСВІДУ ВЧИТЕЛЬКИ ГЕОГРАФІЇ Л.Д.КРАВЧУК

На сучасному етапі модернізації освіти в Україні виникла гостра необхідність введення у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи новизни, спрямованої на розв'язання актуальних освітніх проблем, формування в учнів комунікативних навичок, вміння співпраці в колективі, приймати індивідуальні та колективні рішення. Особлива увага акцентується на запровадження гуманістично орієнтованих методів інноваційного та розвивального навчання на основі використання перспективних інформаційних технологій, забезпечення більшої доступності освіти для дітей шляхом широкого використання можливостей дистанційної освіти та самоосвіти з застосуванням телекомунікаційних технологій. При цьому важливу роль відіграє передовий досвід вчителя.

Мета статті полягає у вивченні передового досвіду вчителя - переможця обласного туру Всеукраїнського конкурсу «Учитель року - 2014» у номінації «Географія» Кравчук Лесі Дмитрівни з перспективою застосування його у своїй професійній діяльності.

Окремі аспекти теорії і методики передового педагогічного досвіду вчителів висвітлені в наукових працях таких вчених, як: Ю. К. Бабанський, І.Г. Боронілова, В.І.Бондар, І.Ф.Кривонос, Л.Л.Момот, О.Г.Ярошенко, Л.І.Прокопенко, Я.С. Турбовський та ін.

Передовий педагогічний досвід — це ідеалізація реального педагогічного процесу: виокремлення провідної педагогічної ідеї або методичної системи в чистому вигляді, що зумовлює високу й стійку ефективність навчально-виховної діяльності, яка передбачає використання оригінальних форм, методів, прийомів, засобів навчання та виховання, нових педагогічних технологій або вже відомих форм, методів, прийомів, засобів роботи на основі їх удосконалення.[4] Він є важливим елементом загальної культури педагога, в якій відображаються знання, вміння, навички та індивідуальні риси його особистості. Оновлюваність педагогічного досвіду зумовлена постійними змінами у практичній педагогічній діяльності та освітніх надбаннях педагога. Педагогічний досвід учителя є підґрунтям, на якому зростає його педагогічна майстерність. Водночас він є і джерелом розвитку педагогічної науки. Це своєрідний пробний камінь під час експерименту, перевірки істинності теорій, концепцій, прогнозів тощо.[3]

Завдання вчителя географії сьогодні – відібрати зі своїх методичних надбань усе прогресивне і змінити, модернізувати, трансформувати навчальний процес так, щоб забезпечити його дослідницький, пошуковий характер. Такий підхід сприятиме розвитку мислення, розумових творчих здібностей учнів. Основне завдання, яке стоїть сьогодні перед школою – це сформулювати таку людину для суспільства, яка здатна творчо мислити, самостійно приймати рішення, адаптуватися в будь-яких життєвих ситуаціях.[1] Педагогічна праця окремих вчителів географії саме на це спрямована.

Ми вивчали передовий педагогічний досвід переможця обласного туру Всеукраїнського конкурсу «Учитель року - 2014» номінації «Географія» вчителя географії Тернопільської ЗОШ І-ІІІ ст. №8 Кравчук Лесі Дмитрівни, тема якого «Створення особистісного освітнього середовища учня як засіб розширення границь пізнання та формування планетарного мислення».

Леся Дмитрівна впродовж навчально-виховного процесу з географії ставить завдання створювати особистісний освітній простір школярів для оптимізації пізнавальної діяльності, залучення до навчального процесу знань та вмінь учнів з інших наукових галузей, здобутих ними під час самостійного пізнання з використанням сучасних інформаційних джерел.

Головним завданням, яке ставить перед собою вчителька на уроках географії і в позакласній роботі, є формування в учнів цілісного мислення і прагнення навчити їх виявляти й